

rendszabályok színvonalára emelkedhessenek (helyeslés).”

Gróf Kálnoky Dénes szintén méltatta az eseményt és érzelmeit így fejtette ki:

“Midőn ezen törvényjavaslatot hazafiúi őszinte örömmel üdvözlöm, azt hiszem, nem csak egyéni, hanem a mélt. Főrendek s az egész nemzet örömének adok kifejezést, amely annál bensőbb, kebelbeli érzés, mentől nagyobb a várakozás, melyet ezen egyesülés üdvös eredményében helyez.” Majd így folytatta: „Bizonyos az, ha ezen szomorú korszak nemzetünket egyesülve találja, azon lángoló hazaszeretet, erős kitartás, amelyet ezen korszakban kifejtett, a diadal, a dicsőség és hatalom azon polcára emelendi, amelyen ma Európának legnagyobb, leghatalmasabb nemzetei állanak (helyeslés). De a sors másként határozott...” Végül e szavakkal fejezte be mondandóját: „... szavaimat azon óhajtással zárom be, miszerint a szívben és érzésben soha el nem szakadó s jelenben törvényesen egyesülő magyar nemzet örökké éljen (éljenzés)!” S a törvényjavaslatot elfogadta.

A beszéd után a levezető elnök kérdésére, hogy a főrendek elfogadják-e a törvényjavaslatot a részletes vita alapján, a főrendek felállással jelezték: igen. Ifj. Ráday Gedeon gróf jegyző olvasta fel a törvényjavaslat egyes szakaszait, amelyeket észrevétel nélkül elfogadtak. Végül a főrendek felállással jelezték, hogy a törvényjavaslatot beltartalom és szerkezet tekintetében elfogadták.

Ennek a ténynek a képviselőházzal való közlésére az elnök báró Nyáry Gyula jegyzőt bízta meg. A törvényjavaslattal szó szerint egyező 1868. XLIII. törvényt: „Magyarország és Erdély egyesítésének részletes szabályozásáról” az uralkodó december 6-án szentesítette és az országgyűlés két házában december 7-én hirdették ki. Megjelent az Országos Törvénytárban 1868. december 9-én.

A 18 §-ból álló törvényben a 14. §-a Gajzágó Salamon elnöklete alatt Simay Gergely szamosújvári képviselő javaslata alapján ekként szövegez:

„Erdély mindazon törvényei, melyek az erdélyi területen és a korábban úgynevezett magyarországi részekben a bevett vallásfelekezetek, egyházak és egyházi hatóságok vallásgyakorlati s önkormányzati szabadságát, jogegyenlőségét, egymás közti viszonyait, s illetőleg hatókörét biztosítják, nemcsak sértetlenül fenntartatnak, hanem egyszersmind a görög és örménykatolikus, és a keleti-görög szertartású egyházakra is kiterjesztetnek.”

*****

Egy idézet novemberre:

"Ha minden nemzetiség fiai így éreztek és ekkép cselekedtek volna, kiknek Magyarország hont, jogokat, birtokot és védelmet adott s akiket nemzetünk kebelébe fogadott, mint örmény eredetű magyar testvéreink - mi más ábrázata lenne Magyarországnak, mily száma és erkölcsi súlya a magyar nemzetnek, s mi más fokon állana a fejlődésnek ipar, kereskedelem, vagyonosodás és egyetemes nemzeti jólét.

(Jakab Elek történetíró - idézi Szongott Kristóf, Szamosújvár monográfiája, III. kötet, 222-223 old, 1901)

*****

Az itt következő szöveg a *Szemelvények az erdélyi magyarörmény múltból, családi archívumok alapján* című kiállítás megnyitóján hangzott el.

A kiállítás Budapest, 1999. október 18-31 között tartott nyitva.

Tisztelt Látogató!

Kiállításunk a hazai örménység kb. 95-98 -át kitevő történelmi örmény kisebbség, az Erdélyből származó magyarörménységről szól. Létszámuk kb. 15.000 főre tehető, szétszóródva az országban, közülük számosan Budapesten, itt is főleg a II. kerületben. A hazai magyar örménység tulajdonképpen egy nagy családot alkot, keresztül-kasul szöve az örmény családi szálakkal.

1996. novemberében a Magyarok Házában mutattuk be a *Velünk élő kultúrák: Örmények* című kiállításunkat, a hazai örménység ősi kultúrájának, tradícióinak, vallásának megismertetése céljából. E kiállítás anyagának egy részét képezte jelen összeállításunk kiinduló anyaga. Ezt követően 1998-ban a Fővárosi Örmény Kisebbségi Önkormányzat Akadémia utca 1-3 szám alatti kiállítótermében a második, bővített változatot tudtuk bemutatni, mert igen sokunkban megmozdult valami, visszatekintés a családi múltba. Most, itt 1999-ben a harmadik, bővített változatát láthatják kiállításunknak.

Kiállításunk anyaga állandóan bővült és reméljük a jövőben is tovább gyarapodik.

A tablókön feldolgozott családi iratok: anyakönyvek, gyászjelentések, családfák, fényképek, okmányok, levelek, újságkivágások stb. mind bizonyítják, hogy örmény őseink hogyan illeszkedtek be választott hazájuk életébe, váltak magyarrá és vettek részt magyar hazájuk közéletében, gazdasági, művészeti, stb. vérkeringésében, hazájuk védelmében.

A tablók igazolják, hogy egy nagy családot alkot a hazai magyarörménység, akiknek ősei a XIX. századig zárt kolóniákban éltek Erdélyben, de Trianon és a világháborúk következtében elhagyták szülőföldjüket és részben jelenlegi hazánk területén telepedtek le. Származástudatuk, gyökereikhez, kultúrájukhoz, örmény katolikus vallásukhoz való ragaszkodásuk ismét közösséggé formálta őket az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület segítségével.

A kiállítás anyagát 19 festett nemesi címer egészíti ki: a Kápdebó, Hollósy, Cabdebó, Kristóf, Simay, Verzár, Issekutz, Kövér, Czárán, szentmiklósi Novák, Bocsánczy, Placsintár, Csiki, gróf Karátsonyi, Lukács, gyulai Sáska, gátallyai Gorove, Kováts és Dániel családoké.

Reméljük, kiállításunkkal felkeltettük az érdeklődést a hazai magyarörmények iránt. Egyúttal rá szeretnénk világítani arra is, hogy múltunk megismerése, értékeinek megőrzése nélkül nem lehet jövőt építeni.

„ Minden nemzet, mely elmúlt kora emlékezetét semmivé teszi, vagy semmivé tenni hagyja, saját nemzeti életét gyilkolja meg.” (Kölcsey)

dr. Issekutz Sarolta
a II. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat elnöke,
a kiállítás rendezője.

*****

Érdemes egy negyvenhárom évvel ezelőtti novemberre úgy emlékezniünk, ahogyan azt a riporter akkor leírta:

Gyászmenet

Mint az áradat - napok óta - ömlött a nép a nyugati határ felé. Felkapaszkodtam én is egy ponyvás teherautóra.

Mellettem foglalt helyet a Győri Autójavító Vállalat két fiatal munkása. Amikor elhagytuk a várost, megkérdeztem az egyiket:

- Hová cimbora?